

BISERIC'A si SCÓL'A.

Fóia bisericésca, scolastica, literara si economica.

Iese odata in septemana: DUMNECA.

| Pretiuu abonamentulu : | Pretiuu insertiuiloru : | Correspondintiele sè se adreseze la Redactiunea dela |
|--|---|--|
| Pentru Austro-Ungari'a pe anu . . . 5 fl.—cr. | Pentru publicatiunile de trei ori ce contienu cam 150 cuvinte 3 fl., pana la 200 cuvinte 4 fl. si mai sus 5 fl. v. a. | „BISERIC'A si SCÓL'A“ |
| „ „ „ „ „ jum. anu 2 „ 50 „ | | Èr banii de prenumeratiune la |
| Pentru Romani'a si strainetate pe an 14 franci | | TIPOGRAFI'A DIECESANA in ARAD. |
| „ „ „ „ „ j. a. 7 franci | | |

INVITARE DE PRENUMERATIUNE

LA

„BISERIC'A si SCÓL'A“

Fóia bisericésca, scolastica, literara si economica.

Cu inceputulu anului 1884 deschidemu abonamentu nou la „Biseric'a si Scól'a.“

Rogàm pre toti domnii abonenti de pana acuma, cari durescu a avé fóia nóstra si pe viitoriu, se binevoiesca a tramite la „tipografi'a diecesana“ pretiuu de prenumeratiune care e:

Pentru Austro-Ungari'a pe anu . . . 5 fl.
 „ „ „ „ „ pe jum. anu . . . 2 fl. 50 cr.
 Pentru Romani'a si strainetate pe anu 14 franci
 „ „ „ „ „ pe j. anu 7 „

Sprijinulu moralu si materialu, de care pana acuma s'a bucuratu fóia nóstra, ne indreptatiesce a sperá, cà si in viitoriu vomu fi imbratisiati de aseminea simpathii calduróse precum si de bunavointi'a nestramutata a Onoratului Publicu cetitoriu.

Redactiunea.

Nr. 3402. Pres.

1883.

IOANU*)

din indurarea lui Dumnedieu episcopu diecesanu alu Aradului, Oradii-mari, Ienopolei, Halmagiului, precum si alu partiloru adnesate din Banatulu-Temisianu.

Iubitului cleru si poporu din dieces'a Aradului: Daru si indurare dela Dumnedieu Tatalu si Domnulu nostru Isusu Christosu.

„Binecuvintéza suflete alu meu pre Domnulu si nu uita tóte binefacé- rile lui.“ Salmu 103. v. 2.

Când ajunge omulu crestinu si cugetatoriu ziu'a anului nou, iubitoru mei fii, si când privece inapoi la feliuritele intemplari preste cari a trecut, si apoi mai recugeta, câtii dintre prier-

tenii si cunoscutii, si dintre cei mai de aprópe ai sei, pana aci s'au mutat in cealalta lume: miscat adencu de simtiulu recunostintii „*catra celu ce a pusu anii si timpurile intru a sa putere,*“ multiamesce lui Dumnedieu pentrucà i-a ajutat a trece preste tóte acele prefaceri si greutati ale anului, si a ajunge acést'a zi mare si insemnata; éra cand preste acésta mai vede omul ca in cursul anului trecut i-s'au implinit si unele dorintie, a gustat si unele bucurii, atunci se simte cu indoita multiamita catra Dumnedieu, si indoit miscat de recunostintia, striga cu Salmistul: „*binecuvintéza suflete alu meu pre Domnulu si nu uita binefacé- rile lui.*“

Desi anul trecut a fost inca unu anu de cercari grele pentru noi; totusi trebue se fim cu indoita multiamita catra Dumnedieu, nu numai càci ne-a invrednicitu a trece fara pericóle preste tóte acele cercari si necesuri, si a ajunge acést'a zi mare si insemnata, pre care, cum ziseiu, multi dintre cei de aprópe ai nostrii n'au ajuns'o; dar noi credinciosii din acést'a diecesa trebue sa fim cu mai multa multiamita si pentrucà ne-a ajutat si la indeplinirea séu ajungerea a dóne lucruri mari si folosítóre pentru dieces'a nóstra, si anume: 1) la adunarea séu colectarea unei sume insemnate, spre infintiarea unui seminaru diecesan, atát de necesariu si dorit pentru buna crestere a filorlu nostrii, in fric'a lui Dumnedieu, si intru invetiaturile azi recerute, spre a deveni dupa timpu tot atáti'a luminatori si conducatori buni ai poporulu nostru, si 2) la trimiterea a 2 tineri din dieces'a nóstra pentru invetiaturi mai inalte, la Universitatea din Cernautiu, pe cheltui'al'a fondului religionariu gr. or. alu fratiloru nostrii de acolo.

Astfel dara adencu miscati de recunostinti'a catra Dumnedieu, pentru tóte acestea, veniti se ne inchinam si se cadem la Christos Dumnedieul nosru, multiamindu-i din adencul sufletulu pentru darul si ajutorulu seu din anul trecut, si rugan-

*) Din acésta pastoralu se tramite fiecárei parochii câte unu esemplariu, pentru a se ceti in bisericile eparchiei in ziu'a de anulu nou 1884.

dul se fie si mai departe in tot cursul vietii nóstre scutul si aperiatoriu nostru, cel puternicu, amin.

Dupa implinirea acestei detorintie crestinești catre Dumnedieu, omul crestin si cugetatoriu avend in vedere insemnatatea cea mare a anului, nu trece fara ingrigiri sérióse preste ziua cu carea se incheie unu anu vechiu, cunoscut cu tóte ale lui bune si rele, si dela carea incepe altul nou necunoscut, ci cérca a-si mai implini unele detorintie si catre sine si ai sei; catre societatea, in care traiésce, catre tíer'a séu patri'a carei'a apartiene, ba si catre lumea cea mare, incát o cunósce.

Omul cugetatoriu, omul intieleptu, cuprinsu de ingrigire cugeta intru sine: anul cel vechiu l'am ajunsu, l'am petrecut cu tóte intemplantarile lui bune si rele; am vediut cari, si câtii dintre cunoscutii si cei de aprópe ai nostrii au iesit din viétia; am vediut cercarile si necasurile câte au venit preste noi si preste altii; am vediut cum s'au inlaturat unele, si au ramas altele: inse cine póte prevedea, cine póte sci, cine ni-ar puté spune, cum va fi pentru noi anul nou 1884, in care intram? cine póte sci câte si ce felii de intemplantari bune ori rele ne vor mai ajunge si in cursul lui? cine póte sci, câtii si cari dintre noi ilu vor mai implini si pre acest'a? Ér pentru a aflá macar cât de pucin din tóte acestea, omul cérca si ispiteste, judeca si combina dela trecut la viitoriu, dela cele intemplate la cele ce se pot intemplá; cérca, cugeta, judeca si combina spre a se orientá in angustele margini ale mintei sale, fiindu-i almintrelea viitoriu tare acoperit cu velul intunerecului; cáci „*nu este datu nóua a sci anii séu timpurile, pre cari tatal le-a pus intru a sa putere.*“ Totusi si intre angustele margini ale mintei sale omul póte si trebue sé-si traga séma cu sine insusi, se véda: déca in anul trecut a inaintat in fapte bune, in bunastare, in védia si onóre, adeca, déca a facut progres spre bine, si prin urmare s'a aventat la unu locu mai ales in societate? séu dóra din contra a dat — in tóte acestea, — inapoi, recadiend din calea inaintarii spre bine? Convingendu-se cá a inaintat, atunci e dovéda cá a lucrat bine in anul trecut si a avut si ajutoriu ceriului in partea sa, si atunci are a lucrá tot asemenea si in viitoriu; éra observand cá a dat inapoi, atunci are dovéda, cá n'a lucrat bine si n'a avut sporiu lucrarea sa in trecut, si prin urmare in viitoriu are a-si intoemi mai bine lucrarile sale, cáci astfelu se strica, se ruinéza.

Dupa tragerea socotii fatia de sine, si de ale sale, omul cugetatoriu isi revóca in minte intemplantarile mai insemnate, din lumea cea mare, siesi cunoscuta, apoi trece la cele din patria, revine la cele mai de aprópe din biseric'a, si

comun'a din care face parte el, si cu ai sei, cu famili'a sa.

Voind a urmá si noi ómenilor cugetatori si intielepti, si lasandu fiecarui'a se-si traga socót'a cu sine, si despre ale sale, si aruncand o reprivire preste cele intemplate in lumea cea mare, vom aflá: ca in anul trecut, in cea mai mare parte a lumii si deosebi a lumii cei mai apropiate de noi, a domnit binecuvantarile pácii afara numai de unele parti ale Asiei si Egipetului unde s'au intemplantat resboie sangeróse ce mai decurg pana astadi. De asemenea a domnit si binecuvantarile sanatatii afara érași numai de tierile amintite unde a eruptu si cholera, care a secerat mai mai multe mii de ómeni. A fost inse anul trecut dintre cei mai nefericiti pentru cei ce au calatorit pre ape, cáci s'au intemplantat o multime de furtuni pre mare, cari au causat cufundarea si inecarea mai multor corabii, cu cari impreuna a perit o mare multime de ómeni; dar cea mai ingrozitoare intemplantare a anului trecut, este si remane infioratoriu cutremur de pament din 25 pana la 28 August din insulele de Sund'a in Asia, care mai antaiu priur'un focu izbucnit din muntii vulcanici, apoi dupa aceea prin apa, a cutropit, si a stersu de tot dupa fati'a pamentului 3 orasie si 50 de sate cu toti ómenii in numeru de vre-o 100 mii de suflete, cu dobitócele, si cu tot ce se aflá pre pamentu, incát acuma este numai o mare de apa in locul lor, ér de ele nici urma n'a mai ramas.

Nu mai pucin ingrozitoriu a fost si cutremurul din insula Ischi'a in Italia, care a cutropit o multime de case din orasiul Casamicciola, sub ale caror ziduri si ruine, s'au ingropat de vii mai multe mii de ómeni.

Asemenea nefericit a fost anul 1883 in privintia focurilor mai ales pentru teatre; cáci decand se scrie istori'a nu s'au intemplantat intr'un anu, atâtea arderi de teatre, cá si in anul trecut.

Tiér'a nóstra inse, — multiamita lui Dumnedieu, — a fost scutita de asemenea cercari grele, de órece preste tot a domnit binecuvantarile pácii si a le sanatatii. Au fost si prin tíer'a acésta pe alocurea morburii lipiciose intre prunci, au fost pe alocurea ploi prea multe si asupritóre, cu vremi grele, de tunete, fulgere, si trasnete, au fost in unele parti si pétra séu grindina, ce a nimicuit sematurile, si a pricinuit mare lipsa ómenilor, a fost de cu primavéra, in partile Dunarii, pe la Pojon si Iaurin (Gyór) si unele inundari grele, iesindu apele din albi'a lor si facend mari pagube, nu numai campurilor, ci si satelor si orasielor din juru, fostau din contra prin unele parti si seceta mare si stricaciósa, dar cu tóte acestea, anul preste tot luat, a fost unu anu bun pentru totalitatea tierii nóstre, mai

vertos in privinti'a rodurilor campului, prin care binecuventare cerésca poporul scutit de lipsa, s'a mai usiurat de sarcinile cele grele ce-lu apasau.

Éra acum dupa aceste amintiri, trecend la cele ale nóstre mai de aprópe, si anume la cele, privescu sant'a Biserica, din dieces'a nóstra avem de insemnat, cà in urm'a amintitei reólte bune, sórtea si a poporului nostru s'a inbunetătit mult, încât in decursul anului trecut s'au zidit mai multe biserici nóue, s'au renoit érași mai multe dintre cele vechi, s'au zidit si s'au inmultitu numerul scólelor in modu inbucurătoriu; parintii au inceput ase interesá tot mai mult de bunacresterea filor lor, si de trimiterea lor mai regulat la scóla, s'au infiintiat in mai multe comune societati de lectura, si choruri de cantári, s'au intemeiat fonduri de ajutorie, din cari sè se póta imprumutá poporul in casuri de lipsa, si din cari cu timpul sè se acopere spesele scólelor si ale bisericilor, pentru a se usiurá ómenii de aseminea contribuiri; ba unele comune au inceput a cumperá si pamenturi pentru aseminea scopuri.

Inse cel mai mare si mai insemnat progres in dieces'a nóstra, este si remaue. — cea ce ziseiu si la inceput. — colect'a pentru infiintierea unui seminaru diecesanu, apoi in legatura cu acést'a si trimiterea a 2 tineri la universitatea, si in seminariulu din Cernautiu, pe spesele fondului religionariu de acolo, din cari tineri cu dreptu cuvent se póte asteptá cá cu timpul se devina profesori si conducetori adevérati ai Institutului si Seminariulu nostru.

Dóra veti sci si voi iubitorilor ca pe acést'a lume decând existe ea impoporata de fiintie organice, fiintie vii, desvoltarea acestor'a decurge regulat printr'o lupta intre ele si cu elementele ce le inpresora, care este lupta pentru esistintia ce provine din simtiul natural de a se conservá, adeca de a fi si a gustá placerile esistintiei. Acésta lupta in rondul naturei, in activitatea ei zilnica, neintrerupta, nu se pórtă cu arme fisice, ci numai prin puterile naturali ale fiintielor, si asia intre ómeni se pórtă cu *mintea si intieleptiunea*, cari sunt armele cele mai puternice ale ómenilor si mai vertos in zilele nóstre, cand o mare parte a ómenimei fórte mult a inaintatu in sciintia si in cugetare. Deaseminea scim cu totii, cá dintre tóte popórele din jurul nostru, poporul nostru avend mai pucina carte, are cea mai mare lipsa de acele arme ale mintii si intieleptiunii, pentru a putea suportá acea lupta pentru esistintia.

Deci dorind noi a spriginí pre poporul nostru, pre biserica nóstra cea vie, in lupt'a acést'a de esistintia, ne am intieles cu fruntasii diecesei nóstre, a infiintia cá mai curend unu seminaru diecesan cá unu izvor de lumina si intieleptiune,

in care sè se crésca mai ales tinerii nostrii din popor, cari se aplica la preotia si invetiatoria, cá apoi se devina tot atáti'a pastori, invetiatori si povetiutori buní ai poporului in tóte privintiele, si asia si in lupt'a lui pentru esistintia.

Astfelu la 20 Iulie 1883, dupa ce am vedint cu mare multiamire, cá bunul Dumnedieu ne a binecuventatu érași cu unu anu bunu, intr'o pastorală catra dieces'a nóstra am rugatu pre iubitu nostru cleru si popor se ne ajute dupa putintia la infiintierea acelu seminaru, si multiamim din suflet, mai antaiu lui Dumnedieu, apoi tuturor daruitorilor si sprijinatorilor, cá rugarea mea a fost bine priceputa si primita, si resultul preste asteptare inbucurătoriu, deórece pana acum s'au adunat, cu ajutoriul lui Dumnedieu, preste 40 de mii floreni, catra cari am mai dat si eu 5000 fl. din economiele mele de pana acuma, si asia colect'a pentru acel seminaru, trece deja preste 45 de mii floreni; apoi mai este sperantia de câteva mii fl, deórece unele comune, cari din cause binecuventate, n'au putut coaduná in trecut, vor stringe in anul acést'a 1884 ce se va putea. Unu resultat mare si insemnat acést'a iubitorilor, cum dóra aseminea nu s'a mai pomenit de mult, unu resultat ce ne incuragiaza a incepe zidirea, cât mai curendu.

Eu simtiescu mare bucuria in inim'a mea, nu numai pentru acest resultat, dar si pentru bunavointia si insufletirea cea mare, ce am intimpinat prin tóta dieces'a, afara numai de 2—3 comune, unde din nefericire domnesce duhul cel reu al neintielegerii. Simtiescu mare bucuria si pentru aceea, căci unavointia ce am intimpinat in tóte partile, nu este o dovéda nóua de o legatura intima, de inspiratiunea si directiunea cea consunante, mie multu pretiuita, dintre parinte si fii, — dintre mine si voi. Simtiescu mare bucuria si pentru cá resultatulu celu mare alu colectei dovedesce prea deajunsu vitalitatea, adeca puterea nóstra, valórea nóstra pentru sustinerea luptei de esistintia, o putere de care eu nici cand nu m'am indoit — cea ce va sa zica: cá daca voim si ne intielegem cu totii despre trebuintiele nóstre, atunci putem face mari progrese, mare inaintare in tóte privintiele.

Simtiescu mare bucuria in sufletul meu, căci istoria acestui Seminaru ce intemeiam, va spune profesorilor si tinerilor cari se vor adapostí si desvoltá in el, si prin ei posteritatii, pentru toti timpii: *sè nu uite nici cand, cá acel seminaru este infiintiat din sudórea poporului*; deci se invetie din acest eclatant esemplu si se caute totdeuna a resplati acesta binefacere a poporului, prin o pastorire credinciósa si intielépta, prin invetiaturi bune si folositoare, si prin o conducere adevérat parintésca a poporului, cá asia acel

seminariu se devina — cum ziseiu si in altu locu, — unu isvor de lumina si de intieleptiune si de bunastare pentru popor, pentru biseric'a n'óstra cea vie; ér d'alta parte acésta biseric'a vie, in-zestrata cu lumin'a intieleptiunii, lumin'a adeverului, lumin'a temerii de Dumnedieu, se inainteze in cele bune si folositoare cât mai repede, pana ce va ajunge se ocupe cu demnitate locul onorificu ce-i compete in societatea omenésca in care traím. Acestea tóte a trebuitu se le simtiti si voi, iubitorilor, cand v'ati insufletit atât de mult la contribuirile pentru seminiariu.

Cá dovada a insufletirii de care vorbim, vom aretá aici zelul si bunavointia catorv'a din comunele n'óstre mai fruntasie. Astfeliu comun'a n'óstra Pecica, care numai in 1882 a terminat renoirea bisericeii sale, ér in 1883 a deschis antai'a clasa a unei scóle civile, fù cea dintaiu care votà 1500 fl. Dupa ea urmà comun'a Siciàu cu 1200 fl. care si ea inca tocma acuma se ocupa cu renoirea bisericeii sale; comun'a Nadlacu oferì 2000 fl. platitori in 10 ani, comunele Pílu si Socodor contribuira câte 1000 fl. Curticiu 600 fl. Cianadul ung. 600 fl. Comlausiu S. Ana 500 fl. Buteni 500 fl. Giula Varsiandu 500 fl. Cherechiu 500 fl. Beregseu 500 fl. Cuediu 500 fl. Macea 460 fl. Giula-magiara 400 fl. Siria 300 fl. Pesacu 300 fl. San-Mihaiul-rom. 300 fl. Alte comune multe cari au oferita câte 200 fl. si mai putin nu se pot induce aici càci n'ar incapa in spatiul unei pastorale. Deasemenea nu se potu induce aici nici privatii cari s'au distinsu cu contribuirile lor; inse toti binevoitorii contributori s'au inseris intr'un catalog anume, din care in curendu se va trimite fiecarei parochii câte unu esemplariu, spre cite si pastrare in archiv'a parochiala, cum si penru a se publicá poporului mai ales, si in tot casul contribuirile din respectiv'a parochia.

Deci eu miscat adencu de asemenea insufletire, rostesc tuturor contribuatorilor, si indemnatorilor, cea mai caldúrsa multiamita, si rog ceriul se li respátésca cu darurile sale cele bogate, binefacerile lor.

Sciind eu inse cà precum o biseric'a ori cât de frumósa, fara de preot bun este cà si unu corpu fara suflet, si cà tot asemenea se pote zice si despre unu seminiariu fara de profesori la inaltimea chemarii lor, si mai sciind eu cà in monarchi'a n'óstra nu avem altu institut teologicu complet, de confesiunea n'óstra, unde ni-am putea pregatí asemenea profesori, decât acel'a dela universitatea din Cernautiu, opul cel mare al **Majestatiei Sale** **prea gratosului nostru monarchu Franciscu Iosif I.**, dupa o contielegere cu Inaltu **prea Santitul Metropolit alu Bucovinei Domnulu Silvestru Andreevicin Morariu**, si cu inaltele Mi-

nisterii de culte din Budapesta si Viena, la 15 Octombrie 1883 m'am prezentat in audientia privata la Majestatea Sa, si descoperindu-i multele lipse si neajunse ale diecesei n'óstre, m'am rugat pentru admiterea a doi tineri din dieces'a n'óstra in seminiariul din Cernautiu, pe spesele fondului religionariu de acolo, spre a-i pregati de profesori pentru seminiariulu nostru; la ce Majestatea Sa, cu prea nalt'a resolutiune din 27 Noemvre 1883 s'a indurat preagratos, a-mi implini rugarea, si ca unu favor deosebit, a concede trimiterea a 2 tineri in seminiariul din Cernautiu.

Deci si pentru acestu favor, acésta deosebita gratia me simtiescu detoriu cu adenca multiamita, mai antaiu lui Dumnedieu, apoi Majestatiei Sale, dupa acea si Inaltu prea Santitului Domnu Archiepiscopu si Metropolit al Bucovinei si prea venerabilului seu consistoriu, cum si inaltelor ministerii de culte din Budapesta si Viena.

Amintind aceste rezultate mai insemnate ale anului trecut din intrég'a diecesa si trecand acum la cele din comun'a speciala, avem de insemnat: ca in anul trecutu s'au nascut in acésta comuna au murit s'au cununat (aci preotul apune numerul nascerilor, al mortilor, si cununatilor, si apoi atinge si alte intemplari mai momentóse din comun'a sa.)

Mari si folositoare invetiaturi potém luá din tóte acestea iubitorilor, nu numai despre vitalitatea, adeca: puterea n'óstra de viétia, ci si despre aceea, cà pe terenulu bisericescu este inca mult de facut, si cà acest teren ni ofere tuturoru, destula ocaziune de a ne cultivá si ridicá la o stare démna si imbucuratore. Oh! de ar intielege acést'a toti preotii si invetiatorii nostrii, Oh! de ar incepe ei cu totii macar acum in ceasulu alu 11-lea se faca in comunele lor in mesura mica, cea ce se face in diecesa in mesura mai mare, cum s'ar mantui poporul, biseric'a n'óstra cea vie, de multe rele, cum s'ar ridicá si ar inaintá, si ce norocire ar fi acést'a si pentru preoti si invetiatori, si pentru popor, cum si-ar senti toti imbunatatita sórtea, si placuta viétia, si cum ar hincuventá Dumnedieu si viitorimea pre asemenea preoti si binefacatori ai ei!

Pre langa acestea a-si mai dóri cà din incidentul zilei, se mai luam si acea invetiatura mare iubitorilor! cà precum trecù anul ce-lu incheiaram, tot asemenea vor trece si anii viitori, si cu ei va trece si tinereti'a, barbati'a, si betranetiele si tóta verst'a n'óstra, si nu vá remanea dupa noi decât **fapt'a cea buna**. „Lumea trece si pofta ei“ dice s. Scriptura, „éra cel ce face voi'a Domnului petrece in veci.“ Asia e, iubitorilor, numai **fapt'a cea buna** nu trece, numai ea face omului bucuria pana ce e in viétia, ea e care il petrece si la locul de vecinica odichna si i remane

si dupa mórte, pastrandu-i numele in placuta aducere aminte, inaintea viitoriului.

Si fiindcă bunul Dumnedieu „*dela care se indreptéza pasii omului,*“ ni a ajutat si noua la fapt'a cea buna a colectei pentru seminarium, o fapta ce face tuturor bucuria in viétia si care este démna de a face ca si dupa mórte sè se amintésca cu placere numele tuturor daruitorilor, de óre ce acésta fapta va contribui multu la ridicarea bisericeii nóstre, bisericeii celei vie a Domnului: veniti se mai repetim multiamit'a nostra contra Dumnedieu, zicendu cu salmistul: „*binecuvintéza suflete al meu pre Domnul,*“ carele a sternit in noi cugetul cel bun, si ne a indemnat la cele bune, carele a misicat inimile daruitorilor la oferte insemnate, si ne a binecuvéntat cu unu anu binerodoriu. Veniti deci sè cadem inaintea lui multiamindu-i din tot sufletul nostru, — precum ziseiu la inceput, — nu numai căci ne a invrednicit a ajunge si acésta zi mare si insemnata, ci si pentrucă in anul trecut ne a insufletit, si ne a spriginit la unele lucruri bune si folositoare! Ér dupa acésta multiamire, sè rugam ferbinte pre Dumnedieu, sè ne binecuvinte si mai departe cu darurile cele bogate, si se ni fia pururea scutulu si ajutoriulu nostru celu puternicu. Amin.

Dupa care impartasindu-ve tuturor binecuvéntarea Archierésca, si poftindu-ve dela ceriu anu nou fericit, am remas

Arad in ziu'a anului nou 1884.

Al Vostru

de binevoitoriu:

Ioanu Metianu, m. p.

Episcopulu Aradului.

La inceputulu anului 1884.

Suntemu astadi chiar in punctulu acomodatulu de unde potemu reprivi asupra trecutului si din care putem se facemu conclusiuni pentru viitoriu.

Diregatoriulu si-incheia protocólele anului trecutulu si incepe altele nóue; functionariulu mai naltu cere astadi socotéla despre lucrurile celoru supusi; manipulantele de bani si-face bilantiulu anualu si-lu substerne spre censurare. Cei chiamati a tiené in evidintia si a luá lucrulu in séma, astadi se voru pronuntia aprobandu ori reprobandu si dupa impregiurari voru tinde a se fortifica pentru viitoriu. Omulu ca individu si parintele ca capu de familia intr'unu momentu de insemnate ca si acest'a anca se trage pre sine la respundere si conformu priceperii sale — si-face planu de procedere pe viitoriu.

Déca ómenii singuratici procedu astfelu, — cu cátu mai vertosu se cade si suntu indetorate societatile omenesci a se censurá pre sine si din

intemplările trecutului se iee indreptariu pentru pasii ce ii va face de aci nainte.

Biserica romana ortodocsa din dieces'a Aradului reprivindu astadi asupra trecutului seu de unu anu ori si de mai multi, se semte satisfacuta in fati'a opiniunii publice, că adeca pôte dovedi prin fapte reali că si-cuprinde misiunea sa culturala si inaintéza cu pasi repedi catra maretulu scopu ce poporulu romanescu doresce a ajunge printr'ens'a.

Foi'a nóstra ca organu de publicitate mai vertosu pentru afacerile din dieces'a nóstra, — are detorintia a se interesá de totu miscamentulu din viétia nóstra bisericesca-scolara, se semte indetorata si bucurosu dá mana de ajutoriu tuturoru factoriloru din diecesa, ca se promoveze ori-ce planu rationalu ce tutesce la radicarea si bunastarea poporulu precum si la delaturarea pediceloru ce li s'ar pune in cale.

In diu'a de astadi, ca la inceputulu anului 1884 constatam cu bucuria, că in viétia nóstra publica-bisericesca din anii trecuti am iscusitu miscaminte, cari nu numai că ni facu onóre nainte intregii biserice ortodocse, chiar si nainte strainiloru, ci ni-au datu si nóa impulsu spre o viétia mai activa mai fructifera. — Noi insine n'am potutu se credemu că vomu fi capaci de asemine fapte; cu atátu mai placutu ne atingu acuma dupa ce s'au esecutatulu, căci ne destépta din amortire; ne intindu indemnu si curagiu ca se continuam pe calea apucata, ne indreptatiescu a sperá unu viitoriu mai bunu, carele nu va intardiá.

Cine va ceti pastoral'a de anulu nou, ce o publicam in fruntea fóiei nóstre de astadi, cu greu i-va veni se-si credia ochiloru sei de celea ce va vedea intr'ens'a. — In sinodulu eparchialu din anulu trecutulu, deputatii preoti si mireni fure placutu suprinsi, de scirea că generós'a femcea, baronés'a Sina a donatu diecesei unu intravilanu spaciosu si intr'unu locu acomodatulu in apropierea bisericeii eatedrali din Aradu, déca episcopi'a se va obligá a edifica seminarium pe elu pentru crescerea fitoriloru preoti si invetiatori: in sinodulu din anulu acest'a se voru aratá si colectele dela singuratici barbati si dela comune in folsulu seminariulu, cari colecte cu ofertele la o-lalte pana in diu'a de astadi se urca la 50 mii fl. — Intre asemine auspicii avemu sperantia, că seminarium inca in decursulu anului 1884 sè se edifice si se dee adapostu teneriloru, cari voru se devina preotii si invetiatorii poporulu diecesanu.

Frumosulu pasu este acest'a inainte. Dela infiantarea teologiei in Aradu la anulu 1823, localitatea acestui institutu s'a mutatu asia dicendu — din anu in anu in căsi pe arenda, — nainte

de acést'a cu 7 ani se zidí institutul de astadi érași — ca prin minune si se imbinà cu despartimentulu pedagogicu, dar tenerii sunt resfirati prin cortele la càsi private, càci alumneulu diecesanu — érași productu alu sinodalitatii — nu ii póte cuprinde pre toti in incaperile sale: si éta! astadi ni se vestese scirea imbucuratória cà in curundu ni vomu concentrá surescenti'a luminatoriloru poporului la unu locu, in carele mai cu usioretate si cu mai bunu temeiu se va potea cresce in spiritulu bisericescu si spre marele folosu alu diecesei. — Infintiarea insasi a seminariului precum si acuirarea midilóceloru la edificare, sunt fapte cari se lauda insesi pre sine si ne aducu in uimire.

Ca inse noulu institutu se nu fia lipsitu de poteri conducetorie, s'a facutu ingrijirea, sè se pregatésca teneri prin universitati scientifice ca cu timpulu se devina profesori la iustitutulu nostru. Astfeliu in anulu acést'a dieces'a a tramisu doi stipendisti la facultatea teologica din Cernautiu si unulu la cea filosofica din Viena. La intrevenirea neobositulu nostru Archiereu pe la auctoritatile bisericesci din Cernautiu precum si la guvernele monarchiei chiar la Inaltiatulu Imperatu-rege, s'a midilocitu ca de acum nainte câte doi tineri clerici din dieces'a nóstra se fia primiti in seminariulu din Cernautiu pe spelele fondului religianariu din Bucovina; inca unu favoru si o usiorare. Respectele si recunoscinti'a nóstra tuturoru celoru ce ni-au intins'o!

Unu productu alu anului trecutulu este si sporierea claseloru preparandiali cu unu cursu pregatitoriu. Astfeliu si in punctulu acést'a ne-am acomodat recerintielloru timpulu si pretensiuniloru guverniali, ca nu cumva institutul nostru pedagogicu se fia esceptionatu ori admoniatu.

Prin arondarea protopresbiteratelor severita sub decursulu anului trecutulu, dieces'a si-a regulatu o parte a organismulu seu pe temeiu mai rationalu de câtu ce erá in trecutulu. Unu protopopiatu de 12 mii suflete nici decum nu stá bine langa altulu de 60 de mii. — Arondarea vechia s'a facutu nainte de acést'a cu sute de ani, intre impregiurările topografice de atunci, cand nu erau drumuri de tíera nici poduri peste ape. — Nu dicemu cà arondarea nóua din punctu de vedere administrativu ar fi chiar bine nimerita, dar cauta se recunóscemu cà e cu multu mai corespundietória de câtu cea de pana acuma. Dupa regularea parochieloru a trebuitu se urmeze si arondarea protopresbiteratelor.

Ca-si intr'alti ani, Prea Santi'a Sa Dlu Episcopu diecesanu si in anulu acést'a pe dóue renduri a facutu *visitari canonice* in diecesa prin mai multe protopresbiterate, pretotindinea luminandu si sfatuindu poporulu, intarindu pre cei slabi in

credintia, mangaindu pre cei intristati, ajutorandu pre cei nepotintiosi. — Nu credemu se fia in dieces'a nóstra sufletu de crestinu, care asistandu la o asemine cercetare, se nu recunóscia folosulu ei.

Biserici nou edificate sub decursulu anului s'au santitu diece. Scoli asijderea s'au edificatu si s'au reparatu mai multe; intr'o comuna s'a infintiatu si o scóla civila, éra in altele s'a deschisu câteva scoli poporali cari pana acuma n'au esistatu; si la acestu locu mai avemu de insemnatu aceea, cà scólele cele multe in dieces'a nóstra s'au infintiatu in anii 1874—1880, astfeliu in câtu acuma abia a mai remasu comuna, unde se mai subverseze necesitate de scóla nóua.

Avendu in vedere aceste fapte visibile si altele pre cari tóte intr'unu articulu diuaristicu nu le potemu insirá, — in reprivirea nóstra peste anulu trecutulu ni vine a ni esprimá indestulirea cu elu cà a fostu destulu de manosu; éra celoru, cari au conlucratu la producerea acestorũ roduri folosítore, se li aducemu tributulu recunoscintiei nóstre si se ii rogámu ca totu in acésta directiune se procéda si pe viitoriu si binecuventările poporului ii voru urmarí in toti pasii loru.

Se nu ne amagimu inse de rezultatele ajunse, mai avemu multe de implinitu càci tare am remasu inderetrulu altoru biserice. Déca odata am apucatu pe calea cea buna, se nu stámu pe locu, ci se pasimu inainte pana unde potemu.

Precum ne ingrijimu ca localitátile scolei se corespundie legeri de instructiune, in paralelu cu acést'a trebuie se aflámu modulu penfru ameliorarea starii materiali a invetiatoriloru, pana atuncia invetiamentulu nu póte luá aventu potrivitulu cu dorintiele nóstre. Provozarile Consistoriului catra inspectorii cercuali in privinti'a acést'a, se dovedescu a nu produce multu resultatulu, — póte cà dóra nici nu se esecuta dupa cum s'ar recere, — la totu casulu trebuie se ne ingrijimu a nimerí modulu celu mai practiculu prin care am mai inbuní sórtea invetiatoriloru poporali, prin ce vomu ajunge radicarea invetiamentulu insusi.

Preotii, prin crearea fondului preotiescu diecesanu, si-au pusu basa viitorulu loru. Acestu fondu dupa alu sieptelea anu alu esistintiei lui — astadi ar fi in stare a dá ajutoriu potrivitulu veduveloru preutese, orfaniloru si preotiloru slabanogi. Si acestu resultatulu anca e imbucuratoriulu, — dar unde este multimea preotiloru din functiune, cari suntu postati la parochiele de clas'a a trei'a si cari toti ceru ajutoriu! — Voru mai asteptá si cestu putienulu timpulu precum au asteptatu sute de ani; pana atuncia inse se caute a contribuí la fondu câte cu putienulu, ca la timpulu se iee multu, si si pana atuncia sè se restringa la venitele din parochia si sè se acomodeze a-

celor'a. Cu câtu se voru silí preotii a-si radică mai iute fondulu loru, cu atâtu mai in graba se voru impartasi de folosulu lui.

Se nu ne amagimu; multe mai avemu de facutu. —

In preoti si invetiatori trebuie se sternimu voia spre a-si implini chiamarea loru nu ca nisce diyasi dela unu punctu anumitu alu dilei pana la altulu, fara de a ii interesá alta-ceva decâtu plat'a dupa ostenél'a avuta: ei trebuie sè se considere pre sine ca nisce missionari, cari cu resignatiune intimpina tóte greutatile, numai ca se póta face vre-un bine poporului, in fruntea carui'a suntu pusi.

Poporulu in multe locuri s'au abatutu dela calea cea adeverata; biseric'a nu o cercetéza desu, fruntasii lui inteligenti si mai raru; s'a laltitu concubinatu si beti'a, nesubordinarea si clévetele intre ómeni. — Aceste trebuescu vindicate, déca voim se avemu poporu.

Intre factorii inteligenti ar trebui se domnéscá o contielegere fratiéscá se nu se suspiciuneze unulu pre altulu, ci in harmonia si solidaritate se pasiéscá in fruntea poporului. In locu d'a vorbí multe, cu fapte se dovedim ca suntemu mai buni de câtu altii. Terenu are totu insulu numai voia se nu-i lipséscá.

In timpulu trecutu — se recunóscemu — noi n'am prea cultivatu ogorulu pérlogitu alu luminarii poporului, nici biseric'a n'am considerat'o de midilocu spre cultivarea credintiosiloru. Abia anii mai din urma ne-au desamagitu. Si acést'a ni este tóta mangaierea. — Demosthene voindu a agitá pre athenienii dissidenti in contra lui Filipu macedonénu de care erau amenintiati, o coventare a sa memorabila a inceput'o cu unu paradoxonu, afirmandu ca ceea-ce pentru athenieni a fostu in trecutu fatalitate, pe viitoriu este avantajiu. „Déca — dise — pentru aceea nu stati bine, pentrucá in trecutu n'ati facutu nemica din cele ce ar fi trebuitu se faceti, aceea acuma e fórte bine, — de óra-ce la casulu contrariu, déca in trecutu incercandu tóte, totusi ati stá atâtu de reu, ar trebui se abdiceti de ori-ce sperantia in viitoriu.“

Cine cunóscé mai deaprópe relatiunile nóstre bisericesci-nationali, va aflá ca cuvintele geniali ale lui Demosthene, se nimerescu si asupra nóstra.

Pe calea apucata se facemu pasi inainte si cu incredere intre olalta se calcámu pragulu a-nului nou 1884.

C. Gurbanu.

Cum intrevine biseric'a intru impretinirea cu scól'a.

De-si legea prescrie ca parintii cari nu-si trimitu pruncii regulatu la scóla — se se pedepséscá: totusi noi avendu in vedere ca poporulu nostru

romanescu si asia este destulu de trasu si maltratu, credemu a fi necesariu ca mai nainte de a ne folosi de rigórea lezei, — se cautámu si se intrebuin-tiámu alte mijlóce morali, atâtu fatia de parinti cât si fatia de insisi scolarii pentru ca scól'a se fia cercetata mai regulatu. Si déca potemu aflá atari mijlóce ducatórie la scopu, de ce se nu ne folosim de ele, fiindu acele realisabile cu putina ostenéla si bu-navointia din partea nóstra.

Ne-amu dedatu numai a face rapórté, a prenotá absentii in scóla si cu atât'a dicemu ca ne-amu implinitu detorinti'a in ceea ce privesce cercetarea, regulata a scolei. Ei dar nu e destulu; cu acést'a nu ne-amu implinitu misiunea, nu ne-amu salvatu consciinti'a nóstra; nu e deajunsu se ni implinim detorinti'a precum prescrie legea numai, ci suntemu detori se facemu bine poporului nostru, déca avemu pretensiunea de a ne numi luminatorii si binevoitori lui.

Nu se ceru sacrificii asia mari dela noi. Lururi bagatele in ceea ce privesce esecutarea loru, dar de o importantia destulu de momentuósa; nesce mijlóce prin cari ni-amu face onóre adoptandu-le si urmandu-le toti invetiatorii. Aceste ar fi:

1) *Instruarea copiiloru din clasele superioére ale scólei poporali in cele 8 glasuri.* Se scie ca copilulu dupa ce iese de sub obligamentulu scolariu, rare-ori — séu de locu nu mai prinde cartea la mana. Vin'a nóstra e si aci pentru ca nu potemu implantá intr'ensulu gustulu de cetire. Invetiandu inse glasurile, ceea ce bucurosu ar face-o fiecare scolariu, merge la strana si canta; prin ce se eserceaza in cetire totodata, si éca ocaziunea de a nu uitá cetirea si scrierea. Nu numai atât'a; dar canteretiulu ori unde vede vr'o carte, de locu déca se póte numai, o cérca o esaminéza, — pretindiendu-se pre sine carturariu.

Afara de acést'a, cantareti cá atari se intereseza mai multu si de serbatori: candu cadu, ce glasu se canta etc. si-cumpera calendare, unde potu aflá si alte invetiaturi si glume de cetitu.

Vorbescu din esperintia si potu afirmá, ca strana este asia dicendu o scóla de repetitiune. Mai multu; intrebu — care parinte nu-si vede bucurosu fiulu seu in cas'a Domnului la loculul mai de frunte, acolo unde nu toti au locu, — dicu in strana cu ómenii cei alesi? Apoi sciindu parintii ca totá copiii cari cercetéza scóla regulatu — potu se ajunga acolo, óre nu se voru silí a-si tramite pruncii regulatu la scóla? Barbatii inaintati in etate cari sciú glasurile, anca se semtu pre sine mai pre sus, ba si suntu privati ca atari — fatia de necarturari. Cu unu cuventu suntu ómeni onorati si de frunte in tóta comun'a.

Se ne nisuiamu dara a instruí câtu mai multi teneri in glasurile bisericesci, pentrucá din acesti'a iesu fruntasii in poporu. Acést'a se o facemu fara remuneratiune, fara plata. Cu atâtu ni vomu castigá mai multa stima si titlu de binevoitori si binefacatori ai poporului nostru.

2) *Cetirea apostoliloru si psalmii.* Se aiba omulu ori cáta sciintia, déca acést'a nu si-o arata ori pe o cale ori pe alta — nu folosese societati. Cu atâtu mai multu se póte referi acestu adeveru la poporu. Parintele cand si-vede copilulu seu cetindu apostolulu in s. bisericá, atunci se convinge si densulu ca abunaséma scie ceva, ba se tiene mandru de o distinctiune, ca acést'a a fiului seu; asemenea si copilulu insusi se simte inaltiatu aratandu-se inaintea publicului cu ceea ce scie. Déca scolariulu invétia a

ceti apostolului, apoi firesce se-lu invetie asia cá ce-tindu-lu se-lu póta pricepe auditoriulu, se nu se impedece, nici se se grabésca, ci cu sfiéla si cu evlavía se se invrednicésca a o face acést'a. E frumosu déca se imbraca in stihariu candu cetece apostolulu, apoi se cere ca se-si ié binecuvéntarea celui mai mare nainte si dupa cetire. Candu incepe si candu finesce se faca o inchinatiune catra altariu si acést'a se nu o faca numai cu cartea, ci si cu corpulu. Numai asia va sterní evlavía in credintiosi.

3) *Responsurile la st'a liturgia se le esecuteze tenerimea scolara.* Corulu de barbati, unde este, canta numai la serbatori mai mari.

Se presupune cá va scí fiacare invetiatoriu se instrueze pre scolarii sei aceste responsuri intr'o melodía edificatória. Scolarii se se asiedie in biserica toti intr'unu locu. Nu fara folosu ar fi si acea procedere, déca pana la inceperea liturgiei scolarii se voru aduná mai antáiu la scóla, apoi cu totii in corpore vor intrá in ordine doi câte doi in s. biserica ceea ce va face o placuta impresiune si asupra parintiloru de o parte éra de alta parte si invetiatorului anca i va fi mai usioru — esecutandu-se responsurile dela inceputa din partea tuturor'a intr'o forma si armonía.

Loculu unde se se asiedie scolarii in biserica, se fie anumitu. Iérn'a pentru cá se nu sufera de totu frigu la pitióre, li se póte asterne o rogojina pe josu. Acést'a anca va fi o distinctiune pentru scolari Sciu cá intr'o comuna unde s'a infiintiatu scóla de fetitie, o simpla formalitate numai a implutu scóla de fete. Si anume s'au facutu unu felu de catedra — scaunu — in despartimentulu femeescu in s. biserica, unde au avutu locu tóte fetitiile scolaritie si acolo s'au simtitu densele si suntu in adeveru — inaltiate. Dar aici aveau locu, precum dísei, numai scolaritiile, si asia apoi s'au silitu si alte mai multe ca se póta ajunge se siédia acolo — prin cercetarea regulata a scólei. Mamele incesi cu dragu privescu la dñesele cum stau tóte la unu locu de onóre, esecuta du cate o cantare.

4) *Ministrarea.* In fórte pucine locuri este in datina a ministrá scolarii la s. liturgia. Intielegu prin acést'a cá scolarii se se imbrace sub s. liturgia. Nu potemu insirá aici cum se se misce séu cum se se întórca scolarii ministranti, acést'a o póte vede fiecare invetiatoriu dela altii cari au introdusu si tienu acést'a datina frumósa. Destulu cá si aici se semte copilulu distinsu. Căta mangaiare la unu parinte candu vede cá fiulu seu intra in altariu si se imbraca, merge nainte preotului cu pasi lini etc. cáta mangaiare dicu, candu vede ca fiulu seu i este iertatu a face acést'a! Aici amu avé de observatu, cá totu scolarulu carele voiesce se se imbrace, se-si aiba stihariulu seu propriu, acést'a se si-lu faca candu va ceti apostolulu mai antáiu. Prin acést'a si-castiga mai multu dreptu de a se imbracá.

Déca se imbraca scolarulu, se cere ca se stee frumosu, se nu vorbésca unulu cu altulu, se nu se întórca spre a privi inapoi, se fia atentu candu se faça miscările, inchinatiunile se le faca cu tóta evlavía, se nu inchine si aici numai ripid'a ce o tiene in mana. Prin acést'a se va dedá la atentiune si la bunacuvintiã ce-i va intrá in datina si pentru viitoriu.

5) *Procesiunile.* a) *Aducerea salcielor.* Cu cáta bucuría ascépta nevinovatii diu'a candu toti in rondu doi câte doi purcedu dela scóla de-a-lungulu strade-loru — chiar si afara din comuna pana la loculu de unde

aducu salc'a? Unde este scóla de fetitie, acolo den-sele mergu nainte. Reintornandu ou salcielé pe bratie, canta „Inviérea cea de obste.“ Cantarea o esecuta odata fetitiile odata copiii — unde este scóla de fetitie, éra unde nu este scóla de fetitie, acolo canta ou totii deodata. Căta bucuría semtiescu micutii in faci'a privitoriloru!

b) *Mergerea cu crucea in tiérina pentru santierea bucatelor.* Aici éra are se se observe ordinea ca si la aducerea salciloru. Firesce cá si aici ca si la aducerea salciloru se se imbrace câtii potu, pentru ca cu atátu mai multu se va radicá frumseti'a procesiunii.

c) *Imbracarea la mortu.* Acést'a éراسi in pucine locuri este in usu, dar nu póte omulu se-si imagineze cátu ridica acést'a datina insemnetatea dilei si védi'a inmormentarei. Copiii fórte bucurosi, ma se si obtrudu a se imbracá si a merge la mortu pentru 3—4 cruceri. Aici éراسi trebue se cante responsurile, mergéndu frumosu in rondu si ne ridiéndu. La ingropatiunea unoru fruntasi si patroni precum si la conscolari, se se presente in corpore, cu totii. Acést'a va fi o consolare pentru parintii cari si-au perdutu fiulu scolariu.

6) *Datin'a de a amblá cu stéu'a si vifeemulu* este o datina strabuna care nu trebue ignorata. O deosebita placere au copii a amblá cu stéu'a. Suntu admirati de catra multimea privitoriloru, éra densii se afla inaltiatii. Ori care copilu s'ar simti fericitu a amblá cu stéu'a, deci si acést'a datina ii-atrage catra scóla.

Aceste datine fiindu tóte nesce mijlóce fórte puternice de a atrage pe copii la scóla precum si pre parinti de aii tramite, este timpulu se se introduca in fiecare comuna, pentruca vediéndu-le tóte aceste parintii, progresulu din scóla nainte!loru va fi mai pipaibilu de cátu ori-ce esamenu.

Éta dara cá biserica prin datinele ei, devine unu factoru puternicu intru cercetarea regulata a scólei.

I. Ilica.

Epistótele parochului betranu. *)

I.

Iubite nepóte!

Demultu nu ti-am scrisu nimica; vei fi eugetatú dóra cá am si muritu si — dupa cum e datina la noi — nu s'a aflu nimenea, care se-mi scrie necrologulu macar spre scirea altor'a, dar multiamita lui Ddieu! mai traiescu anca de-si nu cu vioitiunea de mai demultu. Pentru tacerea mea indelungata nu me mai scusezu pentrucá me temu — nu cumva se fiu slabu de argumente si apoi se fiu criticatu si mai aspru, dupa cum adeca e astadi in moda, ca celu mai teneru se judece si se critice pre celu mai betranu, — totusi DTale pociu se-ti sioptescu, cá nu ti-am scrisu de atát'a timpu pentru aceea, cá n'am voitu se aparú de imbultitoriu. Am vediuntu adeca cá epistótele mele se comunica in fói'a nóstra; am credintu deci a fi cu cuviintia, ca se lasu locu si altor'a mai teneri de

*) „Parochulu betranu“ — precum vedem — dupa o pauza óre-care éراسi ni se angagiéza de colaboratoru la fói'a. — Cu placere comunicám epistótele lui din multe privintie instructive. Red.

Suplementu la „BISERIC'A si SCÓL'A.“ Nr. 1.
Anulu VIII. — 1884.

câtu mine ca se-ti scrie si ei, căci a loru este presintele si viitoriulu, alu meu numai trecutul. Acum inse dupa-ce am vediutu pre fratii mei mai teneri si pre mai multi invetiatori cât zelu au desvoltatu scriind si impartasindu-si ideile loru in publicitate, mi s'a sternitu si mie de nou voi'a, ca se-ti tramitu din cand in cand câte o epistola. Era DTa Iubite nepóte! ori si carele vei fi redactoru la fóia, iavrednicesce-me, de barem mi-cetesce epistólele, si déca affi câte o smintéla intr'ensele, le mai si indrépta dupa cum se recere in timpulu de astadi; se scii, că mie nu-mi deróga a primi ce e bunu — dela altulu, de-si ar fi mai teneru de câtu mine.

Cu ocasiunea acést'a ti-tramitu predic'a mea cea in contra beuterei de vinarsu, despre carea am facutu amintire in un'a din epistólele mele; déca ai affa-o de buna, publica-o *) ca se o védia si alti frati preoti. Diseiu cu deadinsulu „ca se o védia,“ ca nu cumva se crédia, că-li dau printr'ens'a povetie (dvóstre credu că diceti: *invitáti*), séu Ddienu scie ce materialu de cuventare si apoi se me iee in taina ca si cand m'asi mandri cu ceva ce nu mi se siede.

Éra acuma, ca si epistóla acést'a se cuprindia ceva materialu de cetitu séu dóra ei de vorbitu, — se-ti spunu Iubite nepóte! cum amblamu eu „cu Iordanulu“ când eram preotu teneru, capelanu langa socrulu meu si cum ambla acuma.

Éta cum.

Servitiulu ddiեսcu cu santirea apei in ajunulu de Apa-botéza lu-seversiam pana la amédiadi conform prescrijeloru din tipicu. Dupa amédi de catra 'n séra socrulu meu si-alegea casile din strad'a principala, dupa cum adeca s'a si cadiutu, éra eu luam de-arondule tóte celelalte căsi din comuna si intram in tóte câte poteam pana la mediulu noptii, cand — éra si conform tipiculu, rentornam acasa spre odihna, restulu căsiloru lasandu-lu pe diu'a de serbatoria dupa iesitul din biserică. Se nu credi Iubite nepóte! că dóra parochi'a nóstra ar fi fostu atátu de mare, in câtu noi doi preoti se nu o fi potutu cutrierá in vr'o câteva óre: intardiarea a urmatu de acolo, că pe vremea aceea érá fórté cu greu a amblá nóptea prin căsile ómeniloru. — Inchipuesce-ti numai se fi DTa intr'ó nópte de iérna la 10—11 óre cu crucea si cu busuioculu in mana pe stradele unei comune serace de pe vremea aceea! Intrarea in casa ni constá câtva timp, pana adeca stepanulu casii ne aperá de căni si ne conducea ca se nu alunecám pe ghiatia la intunerecu; déca intram in casa, mai trebuia se asteptam pana-ce se aprindea stertiulu — si apoi socotesce că pe atuncia nu erau aprindiori, ci se puneau paie pe jaratecu si apoi suflau bietii casnici pana-ce páiele luau flacara ca se se faca lumina; in casa copiii dormiau, trebuiau deci trediti, candu apoi la atingerea cu busuioculu de comun plangeau in cât nadusiau Iordanulu din gur'a invetiatoriului; in alte casi câte o baba ori unu mosiu me necájá, că de ce n'am venitu mai de-curendu se nu ii fi lasatu atát de lungu timp cu stomaculu golu. Astfelu patiam si intr'o casa si intr'alt'a pana la cantatulu cocosiului la mediu de nópte, candu grabiam catra casa ca se ne recreamu pentru diu'a de mane. — Tóte aceste le faceam atuncia de dragulu unui bietu colacu, pre care femeile numei de cu-séra lu scoteau din cuptoriu.

Am aflatu, că asta rónuála nu e buna si deci am cantatu ca se o indreptu intr'altu chipu, inse nu mi-a succesu pana nu m'am stramutatu in alta parochia, unde apoi eram singuru preotu. — Acea-si datina am aflat'o si aicia, dar am indreptat'o fara scototu si fara a produce vre-o improtivire la poporeni, căci ei insisi s'au convinsu, că datin'a de mai nainte n'a fostu buna. — In diu'a anului nou adeca am datu de scire in biserică, că in ajunulu Botezului voiu veni anca diu'a la santirea casiloru, deci se ne astepte cu chiliele curatite, aerisate, cu toti membrii familiei acasa, ca se sarute cu vrednicia st'a cruce.

Asia s'a si intemplatu. Numai putiene căsi au remasu a se santi sér'a la lumina.

Am imbracatu cu stichare doi scolari mai marisiori, unulu portá cartulu cu ap'a santita, altulu clopotielulu cu care dá semnalu; am luatu cu mine pre invetiatoriulu — căci asia se cade, apoi pre sfetulu in urm'a nóstra — si ce se vedi! Semtiam o adeverata mangaie vedindu, cum poporeni mei me primescu dupa regulele buneicuvintie; capulu căsii adeca me intimpina la usi'a portii, ghiatia din curte o affu preserata cu cenusia ca se nu alunecám, in chilia se obsérva curati'a posibila, ordine, pietate; copiii peptenati, schimbati in vestminte curate, asediati unulu langa altulu dupa etate, precum adeca ii-a instruitu invetiatoriulu in scóla; baiatii mici acum nu plangu candu ii-stropescu, cei mai marisiori si ei canta Iordanulu dimpreuna cu invetiatoriulu si cu conscolarii loru, éra barbatii si femeile de etate inaintata mi-róga de sanetate, că nu ii-am lasatu se fomezé tóta diu'a, ba se lauda, că si cei mai teneri din casa anca s'au retienutu dela mancare pana la sarutarea crucii. — Ce e dreptu — colaeulu nu in totu loculu érá scosu din cuptoriu, dar in loculu lui câte 10—20 cr. pe mésa, ba unii vinu supletorie acasa — si cu colaculu.

De sine se 'ntielege, că n'am intrélasatu unde s'a cadiutu — a laudá curati'a, vrednicia din casa, ordulu celu bunu din curtea căsii si astfelu din ann in ann s'au dedatu ómenii a asteptá crucea totu cu mai multa si mai multa pietate si vrednicia; laudam pruncii de scóla déca erau in casa si-maj esprimam dorerea unde affam prunci neamblatori la scóla, invetiatoriulu intariá tóta vorb'a ce iesiá din gur'a mea; la familiele mai fruntasie mai stateam si de-a vorb'a, nici intr'unu locu inse mai multu de vr'o 3—4 minute. — Pana-ce ajungeamu dela o casa la alt'a, vorbiam cu invetiatoriulu despre incurgerea cea puternica ce are preotulu intru cultivarea poporeniloru, déca densulu voiesce si scie a se folosi de poterea de carea dispune, — si constatamu éra si, câtu de tare gresiescu unii preoti, cari in loculu loru tramitu omeni laici la santirea caselor.

Pe terenulu acést'a me potiu mangaiá, că am ajunsu si eu unu resultatu visibilu; cine va urmá dupa mine, n'are de câtu se conserveze si se procéda in directiunea apucata de mine, — nu-i va fi nici unu reu.

Acum spune DTa Iubite nepóte! care Iordanu ti-mai place — celu dediu'a séu celu de nóptea? Din carele póte poporulu scóte folosu? — Eu credu că si DTa vei raspunde cu scriptur'a, carea dice, că suntemu fiii luminei si nu ai intunereculu. — Cu tóte aceste eu cunoscu vr'o doi preoti, cari si astadi órbeca prin intunecimea noptii si se oprescu prin unele căsi — óre intregi. De sine se 'ntielege că nici védia nu au nainte poporulu.

*) Yomu cantá se o publicám in unulu din nr'ii mai de aprópe. Red.

Dar vedu că epistol'a mea s'a prea lungitu si D.Ta vei fi avendu si alte ocupatiuni, deci nu te mai ingreunezu; — un'a fotusi caata se-ti mai comu-nicu, că-mi dă multa spargere de capu. Aceea a-deca, că poporénulu, la carele sfersiescu cu santirea casiloru, peste intregulu anu se teme de mörte in casa. Ce e drepta, — de mörte se teme si acel'a, unde se intempla de crépa sticl'a de lampa, candu o ajunge unu stropu de apa rece din busuioeu; me ferescu deci ca unde ajungu sér'a, se nu stropescu lamp'a aprinsa si éta că nu dau ansa la temeri, — de sfersitu inse cauta se sfersiescu undeva, — si de-si aminceratu multe capacitari, in acestu punctu inca n'am ajunsu la nici unu resultatu, acésta credintia desiérta inca n'am potut'o scöte din poporu; pentru aceea te rogu pre D-Ta, ca se vorbesci cu fratii nostrii preoti, cu cari ai intalniri, — póte ca se va aflá careva, carele se fi inventatu vre-unu midilocu pentru desradecinarea acestei credintie desierte? — se-lu spuna apoi si altor'a, ca se nu lasámu poporulu in ratecire.

Intemplandu-se se iésa de curendu la lumina epistol'a acést'a, — rogu pre toti căti o voru ceti, se primésca dela mine gratularea:

ANU NOU FERICITU!

„Viitoriulu.“

Sub titlulu acést'a a aparutu la 1 Ianuariu calend. nou 1884 unu nou diurnalu romanu politicu, economicu si literariu, carele portandu devis'a: „activitate si legalitate, dreptate si fratietate“ va aparé cu inceperé dela 1 Ianuariu 1884 calend. v. de trei ori pe séptemana in Budapest'a.

Noulu diurnalu prin program'a publicata, precum si prin materiile, ce a inceputu a tractá in numerulu de proba — incát am potutu noi cuprinde lucrulu — a luata asupra-si angagiamentulu a lucra pentru formarea unei noue directiuni intru desvoltarea poporului nostru pre terenulu politicu — apearandu pre terenulu legalitáti si obiectivitáti drepturile nationalitáti romane si colucrandu la desvoltarea poporului pre terenulu bisericescu, scolasticu, economicu si literariu.

Pre terenulu politicu nou'a fóia promite: „a lucrá la delaturarea causeru de nentielegere dintre romani si unguri — staruindu mai nainte de tóte a restabili increderea reciproca, a constatá interesele identice dintre aceste doue éléménte, a propune modulu unei deslegári ecuitabile a tuturor cestiuniloru, cari aru fi obiectu de nentielegere — si luandu positiune obiectiva in tractarea cestiuniloru, cari ne privescu — a lucra la nsurarea sórtei poporului nostru“ ér pre terenulu bisericescu „va informá publiculu romanu despre tóte cestiunile mai insemnate, ferindu-se inse de a face in locu de critica seriósá, obiectu de batjocura autoritátiile nóstre bisericesci.“

Infine pre terenulu economicu noulu diurnalu „promite a face impartesiri economice, din cari se-se póta orientá publiculu romanu despre regulele economiei nationali despre inventiunile si sistemele mai noue si despre influinti'a loru asupra progresului la alte popóre;“ ér scól'a si literatur'a va aflá unu campu de desvoltare cătu se póte mai largu, si nu va intrelasá a face si alte impartesiri interesante spre a impreună ceea ce este de folos cu ceea ce este placutu.

Acestea sunt pre scurtu principiile, pre bas'a caror'a voiesce noulu organu de publicitate a-si desvoltá activitatea sa.

Când lámuru notitia despre aparenti'a „Viitoriului“ nu ne putému estinde mai departe intru apretierea programei sale in ceea ce privesce rolulu seu facia de terenulu politicu. De aceea ne marginimu a constatá numai aceea impregiurare, ca aparerea unui jurnalulu cu programulu de a lucrá la delaturarea divergintiiloru dintre romani si magiari — si a conlcrá la impacuirea acestoru doue éléménte pe temeulu ecuitáti si a legalitáti, — nu póte fi in detrimentulu causeru nóstre.

Incátu inse vedemu, ca program'a „Viitoriului“ se estinde si asupra afaceriloru bisericesci si scolarie, si in cele bisericesci promite: „a informá publiculu romanu despre tóte cestiunile mai insemnate, ferindu-se inse a face in locu de o critica, seriósá obiectu de batjocura autoritátiile nóstre bisericesci — detori suntem a-lu salutá cu bucnria, cu atátu mai vertos, cu cătu la noi, la romani biseric'a si oficiantii ei de sus pana jos in totii timpii — s'a identificatu cu natiunea, si nu este casu in istoria, carele se demustre contrariulu. Trecutulu nostru ne este marturia, că la noi biseric'a a facutu cele mai mari servitii natiunei, ba a fost multu timpu insasi natiunea, situatiunea nu s'a schimbatu multu nici astadi. Convinsi fiindu deci, ca „Viitoriulu“ va sci apretiu acéstea, si va procede in tractarea cestiuniloru bisericesci, precum promite, „informandu publiculu despre tóte cestiunile mai insemnate, ferindu-se in locu de critica seriósá a face obiectu de batjocura autoritátiile bisericesci“ — sperámu, ca si pre acestu terenu va aflá multi aderinti; deórece, o astfelu de critica, potemu asigurá pre ori cine, nu este intre noi nime, care se nu o dorésca mai cu séma in vederea impregiurárii — că fiecare fapta numai prin critica póte obtiené adevérat'a sa valóre.

Purcediendu din aceste puncte de vedere, recomandámu noulu diurnalu sprigianulu publiculu romanu cu atátu mai vertos, cu cătu persón'a fundatoremulu, a cunoscutulu barbatu romanu dnulu Dr. Iosif Galu ne este garantia de ajunsu, ca ceea ce se promite in programu, se va si esecutá prin activitatea acestui diurnalu. X.

Tipiculu septemanei.

Deschidemu acésta rubrica pentru a dá indémnu preotiloru si invetiatoriloru mai teneri a se interesá mai cu de-adinsulu de studiarea tipiculu si ritualeloru. — Colaboratorulu nostru specialu promite a dá desluciri in tóte intrebárele dubióse referitóre la tipiculu bisericescu.

Ianuariu 1.

Serbamu taierea impregiuru cea dupa trupulu a Domnului nostru Is. Chr. si pomenirea celui dintre santi parintelui nostru Vasilie celu Mare.

Fiinducá acést'a serbatóre in anulu acést'a cade pe dide dumineca, impreanamu slujb'a invierei cu a serbatorei si a Sántului.

La liturgia: Apostolulu din duminec'a 'nainte de Botezu: „Priveghiatu intru tóte“ Altulu: cátra Coloseni: „Paziti-ve sa nu ve-amagésca pre voi cineva.“ Evangeli'a dominecei din'nainteá Aratarei si cea dela Taierea impregiuru. In locu de „Cuvinese“ cântámu „de Tine se bucura“. Pricésn'a „Laudati“, alta „Intru pomenire“.

Liturgi'a S.-tului Marelui Vasiliu

Ianuariu 2.

Inaintepraznuirea „Aratarei Dnui“

ianuarie 5.

La césuri. La 9. óre deminétia se trage clopotulu celu mare numai; preotulu imbracându-se in felon, dà binecúventare, cantaretii cetescu „Marire Tie Dumnedieulu nostru.“ „Imperate cerescu“ Veniti „se ne inchinam.“ Psalmu 5. 22. si 26. Preotulu cadesce biseric'a. Urméza Tropariulu inainteserbareí s. c. 1. dupa Mineiu. La césulu alu 3-le si alu 6-lea se cadescu icónele si stranele ér la 9-le céasu tota biseric'a ca la céasulu 1-fu Dupa inchiare (otpastu) ne despartimú pan'la vremea vecerniei, carea se face cu liturgi'a Marelui Vasiliu la vremea sa.

ianuarie 6.

Arátarea Domnului.

In diu'a de ajunu la 11 óre deminétia se trage clopotulu celu mare apoi tóte; preotulu se imbraca pentru liturgia si incepe mai antáiu vecerni'a dicându binecúventata e imparati'a Tatalui“ apoi urméza psalmii de séra, apoi ecteni'a cea mare fara catisma. La „Dómne strigatam“ se face proscomidia dupa carea se cadesce biseric'a dupa obicei. Iesirea (Vhoda) cu Evangeli'a. Dupa „prochimenu“ parimeii, dupa Ecteni'a cea mica — eschiamarea (vosglasu): „cá santa esti Ddieulu nostru“. Urméza Apostolulu si Evangeli'a si asia mai departe liturgi'a Marelui Vasiliu cu „De Tine se bucura“ in locu de „Cuvinese“ si cu pricésna „Laudati“.

Dupa rugatiunea amvonului esindu pe usi'a imperatésca in midiloculu bisericeí séu la vre-unu rin ori isvoru unde e gatita apa, celu mai betranu preotu duce crucea ér' ceilalti preoti icónele si Evangeli'a. Se cánta troparele „glasulu Domnului“ s. c. 1. („Marire si acum“, „Catra glasulu“ se cade se o cante preotulu pentru ca eu atátu mai tare sa se ridice festivitátea.) Unulu din preotii mai tineri, au déca nu e numai unulu preotu; — inyetiatoriulu cetésce parimeii; apoi Apostolulu si Evangeli'a, dupa carea ecteni'a cea mare din Mineiu si dupa eschiamare (vosglasu) preotulu pontificante cetésce rugatiunea „Treime pré infintiata“ intru. — audiulu tuturoru; la capetulu carei'a cu glasulu mare dice: „Mare esti Dómne“ s. e. 1. de 3 ori apoi rugatiunea „cá Tu cu voi'a“ s. c. 1. Deci dupa sfirsítulu rugatiuniloru binecúventata apa in chipulu crucei cu ginstit a cruce cantanduse „in Iordan botezandu-te“ de 3 ori in urma stropindu in patru regiuni in semnul crucei dice: „Mantuesce Ddieule poporulu teu si binecúventata mostenirea ta“ apoi vine unu câte unulu si saruta crucea, éra preotulu ii-stropesce cu busuioculu in frunte sub care se canta tropariulu serbatórei de câte ori va fi de lipsa. Dupa „Fie numele Domnului“ apoi se face inchiare (otpastulu).

Nota. Dupa otpastu, ori a fostu liturgia ori n'a fostu, s'aprinde lumina in midiloculu bisericeí si cantámu tropariulu praznicului. „Marire si acum“ condaculu, Intr'acestu chipu se finesce slujb'a santirei apeí déca ajunulu nu cade pe Sambata ori Dumineca.

Totu dupa acestu tipicu se sevêrsesce santirea apeí si in insasi di de praznicu.

Pretutindinea in tierile ortodoxe serbatórea acést'a se praznuesce cu multa evlavia.

ianuarie 7.

Soborulu s-tului maritului Prorocu, inainte mergatori si botezatoriú Ioanu.

Diverse.

* In 20 a lunei carinte s'a santitu biseric'a noua din *Poenii de sus* in protopresbiteratulu Vascului. In anulu 1879 a dearsu biseric'a cea vechia de aici si poporenii evlaviosi au cautatu tóte mijlócele ca se-si radice alt'a noua, unde se se inchine lui Ddieu. Nou'a biseric'a e de lemn, dar solida si spaciósa. La actulu santirei au celebratu 5 preoti in frunte cu P. On. D. protopresviteru tractualu *Vasiliu Popu*, ca delegatu alu Prea Santiei Sale Domnului Episcopu diecesanu. — Cuventarea festiva a tienút'o par. protopresviteru prin carea a sternitu multa mangaiere sufletésca in credintiosi. — La prandiulu urmatu dupa iesirea din biseric'a, s'a inchinatu intru sanetatea Archiereului nostru celu multa ingrijitu de inaintarea poporului, apoi pentru sanetatea altoru binefaceri; a poporului si a conducetoriloru lui. — Toti cei presenti — la despartire au dusu cu sine bune impressiuni dela actulu acést'a seversitu intru laud'a lui Ddieu si folosulu ómeniloru.

* In Roma se sente o mare bucuria. — Montenitoriulu de tronulu Germaniei in caletoria sa din Spania catra casa s'a abatutu si prin Roma si a cercetatú pre regele Umberto si pre pap'a Leone. Diaristic'a confessionala catholica comentéza in multe chipuri visit'a acést'a facuta la capulu vedintu alu bisericeí apusene, cá dóra ast'a ar fi o apropiare dóra chiar umilire a protestantismului facia de catholicismu, mai departe cá se astépta triumfulu papei asupra regelui Italiei, carele a cuceritu dela densulu Roma si provinci'a ei si l'a stremtoratu in Vaticano. Fia cum va fi; destulu cá despre chironomulu Fridericu Wilhelm nu se va poté dice cá a fostu la Rom'a si n'a vedintu pre pap'a.

* Proiectulu de lege in meritulu casatoriei crestiniloru cu izraelitii, votatu de camer'a deputatiloru dar respinsu de magnati, s'a stránspsu de nou la cas'a de sus si ieri sambata (31 Dec.) s'a si pusu la ordinéa dilei. Magnatii din tóte pártile grabescu se fia de fatia la votare unii pro — altii contra. Motivulu celoru d'antái este, cá radicandu-se proiectulu la potéré de lege, prin casatorirea cu jidanii se va inlesni contopirea acestor'a in elementulu magiaru; cesti din urma nu punu mare pondú pe asimilare, de-ocamdata ar fi satisfacuti numai cu caderea proiectului, ceea-ce ar fi un'a cu caderea cabinetului actualu. — Pentru noi nici unu curentu nici altulu nu are valóre de insemnate.

* In ajunulu de Cratiunu la oficiulu postalu din Budapesta a peritu o cuthia de bani cu 240 mii florini. Servitoriulu a scosu cuthia ca se o asiedie in caruti'a postala, ce stetea gata se plece la calea ferata si fiindu cá cuthia nu mai incapea in carutia, a lasat'o in curte éra densulu a intratu in oficiu ca se intrebe de ampoiatu ce se faca cu ea. Pana a se rentórece peste câteva minute, cuthia nu éra nicari si nici pana astadi nu s'a aflatu. — Se dá cu socotéla, cá cuthia nu va fi furata, ci spedita din gresiéla in alta directiune. — Politia cerca tóte mijlócele spre a scóte adevérule la lumina.

* In urm'a mortii superintendentului calvinu din Bpesta Paulu Török, intre fidelii acelei diecesé se facu miscári electorali agitate s: in. ersiunaté. Mai mare prospectu de reusire are protonotariulu dieceséi Filó Lajos contra consiliariulu ministerialu Szász Károly. Preotulu Baksay asia se vede e candidatulu numai pentru formalitate.

* **Pseudo-mahdi** (profetu mineinosu) e titlulu lui *Ahmed Suleiman* capul resculatiloru din provinci'a Sudan in Africa. Acest'a er'a mai naint'a dervis (calugaru) mahomedanu, in urma s'a obtrusu pre sine de mahdi in fruntea resculatiloru contra regimului din Egiptu si aderintii lui lu-recunoscu de profetu adeveratu, pentruc'a pena acuma a nimieitu t'ote ostirile tramise asupra lui si e t'om'a ca va se nevalésca si in Chartum dupa aceea in Egiptu. — Anglesii temendu-si supremati'a ce o au asupra Egipteniloru au sfatuitu acestora se cedeze Sudanulu — lui Ahmed, ei inse nu se invoiescu si g'atunulu loru a dimisionatu. Anglesii in urma voru fi constrinsi a si tramite armata spre demolirea rescolei, deci se asépta o crunta batalia in partile acele.

* Intre Frantia si China s'a incinsu deja resbelulu la care a datu ansa conflictulu pentru stepanirea pamentului Anamiteniloru. — Frantia din indepartare transportéza ostiri in Asia, septemani intragi calatorescu pana-ce ajungu la locul sangelui; cu t'ote aceste voru invinge francesii pentru cultur'a loru superi'ora, cu carea chinesisii nu potu tiené concurentia.

* **Mercurea trecuta** s'a tienutu o conferintia la contele Cziráky in B-pest'a in caus'a proiectului pentru casatorirea crestiniloru cu izraelitii, la care au luat parte mai multi paretati catolici si alti membrii mireni a-i casei de susu. Intr'altel' despre acea a fostu v'orba in conferintia, ca la casu de s'ar primi in generalitate proiectulu, ce tienuta se iee prelatii facia de §-ulu 38., care dispune despre religiea prunciloru nasuti din asemenea casatorii mestecate. Unii tienéu, ca din punctu de vedere dogmaticu n'ar fi consultu ca d'insii se mai iee parte in desbatere, ér' altii manecandu din punctu de vedere alu crestinétatii au propusu ceea ce s'a si primitu, ca toti prelatii in punctulu acest'a se conlucre intr'acolo; ca pruncii nascuti din asemenea casatorii micste sa fie crescuti in religiea crestina. In acestu intielesu se vá face propunere la cas'a magnatiloru.

* **Ministeriulu de culte si instructiune publica** au substernutu camerei deputatiloru din B.pest'a unu proiectu de lege prin carele cere imputerire a imprumatá 500,000 fl. din cari in fiecare anu se póta spesá 100,000 pentru a poté edificá 300 de scoli de statu mai vértosu prin comitatele de pe la margi-nele terei.

* A reaparutu in Cernautiu „*Aurora romana*“ f'oiá cu programu scientificu-literariu-belestricu sub redactiunea dlui Ioan I. Bumbacu.

O recomandámu partinirei onoratului publiculu din partile nóstre.

CONCURSE.

Pentru deplinirea parochiei vacante de clasa a III-a din comuna *Jermata*, cottul Aradú, protopresbiteratulú Borosineulu cu terminu de alegere pe 30 Ianuarie st. v. 1884. Emolumintele sunt :

1. Una sesiune de pámentu parte arátoriú parte f'enátu;
2. Birulu dela 74 pátrare de pámentu câte una mesurá bucate, jumétate gráu, jumétate cucuruzú;
3. Stolele îndatinat' de la 90 numere de casá si unú fundú intravilanú.

Doritoriú de a ocupa acésta parochiá sunt avisati reursele lorú instruate in sensulu statutului

org. adresate comitetului parochialú a le trimite párintelui protopresbiterú Ioanú Cornea la Borosjenú, pána la alegere a se presenta in vre-o duminécá ori s'erbátore la biserica din locú pentru a-si aréta desteritatea in cele bisericesci.

Jermata, in 11. Decemvire 1883.

Comitetulu parochialú.

In contelegere cu mine: **Ioanú Cornea** m. p. protopresb.

Pentru deplinirea postulu de invétatoriú la reinfintata scólá gr. or. confesionalá din *Susanof*, protopresbiteratulú Belintulu, prin acésta se escrie concursú, cu terminu de alegere pe 8/10 Ianuarie 1884.

Emolumintele sunt: in bani gata 200 fl. v. a. 9 jugere de pámentu in valóre de 100 fl. v. a. una gradiná intravilaná; 32 metri de lemne din care se incáldește si scólá; pentru conferintá 10 fl. v. a. si locuiná liberá.

Recurentii suntú avisati, recursele lorú instruate conformu statutului organicú, si §-lu 6 art XVIII. 1879. si adresate Comitetulu parochialú gr. or. a-le trimite párintelui protopopú Georgiú Creciunescu in Belincz, p. u. Kiszetó avendu densii in vr'o duminécá ori s'erbátore, a se presenta in biserica din locú, spre a-si aréta desteritatea in cántári si tipiculu bisericescu.

Comitetulu parochialú.

In contelegere cu mine: **G. Creciunescu** m. p. prot. si insp.

Pentru vacanta státiune cantoralo-invétatoréscá din comuna bisericescá *Soldobagiú*, protopresbiteratulú Orádu-mari, cottulu Bihorului, conformu mai inaltei ordinaciuni caonsistoriale a senatului de scóle din Oradea-mare dto 30 Noemvire 1883. Nr. 1266 scol. prin acésta se escrie concursú cu terminul de alegere pe dina de 29 Ianuarie (10 Faur) 1884. când se va tine si alegerea.

Emolumintele sunt: 1) pentru scolarii de ambe secsele de 6—12 ani, câte 1 fl. v. a. iará pentru cei 13—15 ani câte 50 cr. 2) dela 71 fumuri de case câte 1 mesurá (31 litre) de gráu, dintre cari cei mai miseri dáu cucuruzú in gráunfe, 3) una jumétate de sesiune pámentu comasatú arátoriú si livadá, 4) dóu orgii de lemne numai pentru invétatoriú, 5) dela cunniú câte 50 cr. dela Masluri câte 50 cr. dela Liturgiú private câte 20 cr. dela ofestániú câte 10 cr. dela ínmorméntári mari: 1 fl. 20 cr. dela mici câte 50 cr. si celelalte venite dela biserica, apoi diurne pentru conferinté 6 fl. la anú, si in fine cuartir liber in naturá, cu gradiná de legumi, cânepá si crum-pene de 1/4 de jugerú.

Aspirantiú la acésta státiune sunt avisati, re-cursele lorú a-le instrua conform dispuseíunilor stat. organicú adresate comitetului parochialú a le trámite, subscrisulu parochú, ca presedinte alú comitetului parochialú per Margitta, p. u. Széplak in Szoldabágy, pána la 28 Ianuarie st. v. 1884, si presentându-se in vre-o duminécá ori s'erbátore in Sta biserica, spre a-si aréta desteritatea in cántári si tipicú.

Dela recurentii se recere, pe lângá cunóscerea limbei mágiare, se prieépá bine pomáritulu si horticultura.

Soldobagiú la 19 Decemvire st. v. 1884.

Comitetulu parochialú.

Ioanú Lazú m. p.

parochú gr. or. si presed. com. par.